

Mirela-Ioana BORCHIN
(Universitatea de Vest din
Timi oara)

Receptarea poetului Eugen Dorcescu în spațiul hispanic

Abstract: (Eugen Dorcescu in the Hispanic Approach). The present paper shows how the works of the Romanian poet, translator and essayist are translated in Spanish, promoted and evaluated in Spain, Argentina and Mexico. Member of the Writers' Union of Romania (1976), Eugen Dorcescu is a notable presence in the Spanish literary press – with groups of poems, relevant bio-bibliographical sketches and interviews – but also in major anthologies; He edited prestigious poetry volumes – exclusively in Spanish or bilingual – Spanish-Romanian – versions (*camino hacia el tenerife*, 2010; *Poemas del viejo*, 2012; *Las elegías of Bad Hofgastein*, 2013); He translated into Romanian contemporary Spanish poets' works (Andrés Sánchez Robayna, Rosa Lentini, Coriolano González Montañez, Ernesto Suárez, Elkin Restrepo, Fernando Sabido Sánchez, M. Cinta Montagut, Goya Gutiérrez), keeping an interesting dialogue with them; He also comes to the attention of renowned Spanish critics (Andrés Sánchez Robayna, Jaime Siles, Coriolano González Montañez, Amalia Iglesias Serna, Maria Cinta Montagut, Luis Leon Barreto, Jorge Arco etc.), who write favorable essays about his poetry. In a few words, Eugen Dorcescu is considered a European, metaphysical, modern poet, being related to Lope de Vega, Vicente Aleixandre, Jorge Guillén, Goethe, Victor Hugo, Giuseppe Ungaretti etc. Careful analysis of Spanish experts gives them the quality of landmarks in the exegesis of the Romanian poet. Hispanic interest shown towards Eugen Dorcescu's literary creation is an incontestable proof of its recognition in the Roman world.

Keywords: poetry, Spanish reception, translation, Eugen Dorcescu, recognition

Rezumat: Lucrarea ilustreaz modul cum produc iile literare ale poetului, traduc torului i eseistului român sunt traduse în spaniol , promovate i evaluate în publica ii din Spania, Argentina i Mexic. Membru al Uniunii Scriitorilor din România (din 1976), Eugen Dorcescu este o prezen notabil în presa literar de limb spaniol – cu grupaje de poezii, relevante schi e biobibliografice i interviuri –, dar i în importante antologii; public la edituri prestigioase volume de versuri, exclusiv în traducere spaniol sau în variant bilingv (*el camino hacia tenerife*, 2010; *Poemas del viejo – Poemele b trântului*, 2012; *Las elegías de Bad Hofgastein*, 2013); traduce în român poe i spanioli contemporani (Andrés Sánchez Robayna, Rosa Lentini, Coriolano González Montañez, Ernesto Suárez, Elkin Restrepo, Fernando Sabido Sánchez, M. Cinta Montagut, Goya Gutiérrez), men inând un dialog viu cu ace tia; într în aten ia unor renumi i critici spanioli (Andrés Sánchez Robayna, Jaime Siles, Coriolano González Montañez, Amalia Iglesias Serna, Maria Cinta Montagut, Luis Leon Barreto, Jorje de Arco etc.), care semneaz cronici foarte favorabile poeziei lui. Este considerat un poet european, metafizic, modern, fiind raportat la Lope de Vega, Vicente Aleixandre, Jorge Guillén, Goethe, Victor Hugo, Giuseppe Ungaretti etc. Atena i competentă analiz a exper ilor spanioli le confer acestora calitatea de repere în exegeza dorcescian . Interesul manifestat de hispanici fa de crea ia literar a lui Eugen Dorcescu este o prob incontestabil a recunoa terii ei în lumea romanic .

Cuvinte-cheie: poezie, receptare spaniol , traducere, Eugen Dorcescu, recunoa tere

De i de dat recent , având ca limit temporal ini ial anul 2008¹, consacraea lui Eugen Dorcescu în lumea literaturii hispanice se poate demonstra printr-un num r apreciabil de evenimente culturale: prezentarea de grupaje de poezie i de schi e biobibliografice în

¹ În revista *El Perseguidor. El vuelo de Ícaro*, edi ia din 28 martie 2008, este publicat un grupaj (bilingv) de poeme, cu titlul *Adán – Adam* (traducere: Andreea Adam, Corina Jurcul), precedat de eseul lui Virgil Nemoianu, *Eugen Dorcescu, llegado a la madurez* („Eugen Dorcescu, la maturitate”). Poetul român este introdus în presa spaniol cu fraza: *El vuelo de Ícaro presenta hoy a Eugen Dorcescu, uno de los más prestigiosos poetas rumanos, uno de los grandes poetas contemporáneos y, sin embargo, un gran desconocido. Con un texto introductorio del prestigioso profesor Virgil Nemoianu y estos dos poemas, esperamos que la puerta comience a abrirse para este imprescindible escritor.*

reviste literare de mare circula ie², apari ia de poezii în antologii importante³, publicarea de volume de versuri în limba spaniol ⁴, de interviuri-portret⁵, dar, mai ales, realizarea unor cronici sau eseuri, dedicate liricii dorcesciene⁶, de c tre renumi i speciali ti spanioli în domeniul literaturii, ori, la rândul s u, de c tre scriitorul român, poeziei spaniole⁷. Eugen Dorcescu s-a remarcat, de altfel, i ca traduc tor de poezie spaniol ⁸.

Fenomenul recunoa terii lui Eugen Dorcescu într-o cultur de prestigiu i amploarea celei hispanice, exprimate în cea mai vorbit limb romanic de pe glob, onoreaz nu doar scriitorul în cauz , ci, deopotriv , literatura român . Într znim s afirm m c niciun scriitor român, tr itor în afara Spaniei, nu are leg turi atât de strânse, de numeroase i de diverse cu lumea spaniol , precum Eugen Dorcescu. Succesul acestei rela ii se bazeaz pe calitatea profesional i uman a celor implica i, pe responsabilitatea lor fa performan a literar i, nu în ultimul rând, pe reciprocitate. Toate aceste aspecte întregesc, în cele din urm , spa iul romanic de limb i cultur , ale c rui resurse de autopropulsare se dovedesc, i ast zi, vii i rodnice.

Antrenat de Institutul Cervantes într-un program interna ional⁹, cu finalitatea de a crea posibilit i de întâlnire a scriitorilor români cu cei spanioli, Iilina Ilian are atât meritul

² În *Cuadernos del matemático* (Madrid), în num rul 41-42/ 2008, apar secven e extinse (bilingve) din volumul, înc inedit în acel moment, *Drumul spre Tenerife (el camino hacia tenerife)*, în traducerea Rosei Lentini i a autorului; în *Tenemos la palabra*, 15 iulie 2010, sunt publicate 10 texte din *Poemas del Viejo* („Poemele B trântului”), în traducerea Rosei Lentini, înso ite de biobibliografia autorului; în *ABC*, Madrid, supl. „ABC Cultural”, 13 nov. 2010, apare un succint profil al poetului, ilustrat cu poemul *Aquí ponemos punto – Aici punem punct* (traducere: Lilica Voicu – Brey i Silvana R descu); în revista mexican *Crítica – Revista cultural de la Universidad Autónoma de Puebla* – nr. 142/ 2011, sunt publicate *Cinco poemas* („Cinci poeme”), din diverse perioade de crea ie, i un profil artistic al autorului; *Cuadernos del matemático* („Revista Ilustrada de Creación”) public , în num rul 49/ 2012, în suplimentul *Les cresson bleus*, dedicat traducerilor din literatura universal , o ampl selec ie din volumul *Las elegías de Bad Hofgastein* („Elegiile de la Bad Hofgastein”) și o detaliat biobibliografie; în revista argentinian *Analecta literaria (Revista de Letras, Ideas, Artes y Ciencias)*, 20 aprilie 2013, apar un e antion reprezentativ din volumul de poezie bilingv (spaniol - român) *Poemas del Viejo* („Poemele B trântului”), în traducerea Rosei Lentini, i o biobibliografie, înso ite de fotografia autorului; în revista *Alga* (Castelldefels), în n 7. 71/ 2014, sunt publicate dou poezii din volumul *Las elegías de Bad Hofgastein*, precum i *Añoranza*, în traducerea lui Coriolano González Montañez, înso ite de o biobibliografie a poetului.

³ *Ars poetica (Versiones de poesia moderna)*, Andrés Sánchez Robayna (Ed.), Valencia, Editura Pre-Textos, 2011; *Antología poesía universal: más de 9100 poetas de 175 países*, Fernando Sabido Sánchez (Ed.), Madrid, 2012.

⁴ Eugen Dorcescu, *el camino hacia tenerife*, Idea Ediciones, Colección Atlántica, Santa Cruz de Tenerife – Las Palmas de Gran Canaria, 2010. Traducere: Coriolano González Montañez i Eugen Dorcescu, 120 p.; Eugen Dorcescu, *Poemas del viejo – Poemele b trântului*, edi ie bilingv , spaniol – român , traducere: Rosa Lentini i Eugen Dorcescu, prefa : Andrés Sánchez Robayna, Ediciones Igitur, Montblanc (Tarragona), Spania, 2012, 70 p.; Eugen Dorcescu, *Las elegías de Bad Hofgastein*, edi ie bilingv , spaniol – român , traducere i prefa : Coriolano González Montañez; text coperta a IV-a: Andrés Sánchez Robayna; ilustra ia copertei I: „Cristales del crepúsculo”, 2003, pictur abstract de Fernando Sabido Sánchez, Editura Mirton, Timi oara, 2013, 103 p.

⁵ Coriolano González Montañez, *Entrevista: ‘Mi poesía puede ser calificada, eventualmente, como mística’, La Opinión.es*, Santa Cruz de Tenerife, 30.03.2009.

⁶ Andrés Sánchez Robayna, *Eugen Dorcescu entre la esencia y la existencia*, Tegueste, Tenerife, 15 de noviembre de 2011; Analecta Literaria, Buenos Aires, 2012; Coriolano González Montañez, *La poesía metafísica de Eugen Dorcescu, El Perseguidor. El vuelo de caro*, Tenerife, CLXXV, 28.03.2012; Jaime Siles, *Festín fúnebre*, în „ABC Cultural”, Madrid, 24.03.2012; M. Cinta Montagut, *La sencillez de la emoción*, în *El Perseguidor. El vuelo de Ícaro*, Tenerife, 17.11. 2013.

⁷ Eugen Dorcescu, **Lucía Fraga Rodríguez: La desilusión metafísica**, în *confluente.ro*, 01.02. 2016.

⁸ A tradus volume de poezii apar inând unor importan i poe i spanioli contemporani: Coriolano González Montañez, *C l toria*, Editura Mirton, Timi oara, 2010, 72 p.; Rosa Lentini, *Tsunami i alte poeme*, Editura Mirton, Timi oara, 2011, 60 p.; Andrés Sánchez Robayna, *Umbr a i aparen a – La sombra y la apariencia*, edi ie bilingv spaniol - român , traducere i prezentare: Eugen Dorcescu, Editura Mirton, Timi oara, 2012, 107 p.; dar i texte poetice, ap rute în reviste: Ernesto Suárez, Elkin Restrepo, Fernando Sabido Sánchez, M. Cinta Montagut, Goya Gutiérrez.

⁹ *Eugen Dorcescu în spa iul poeziei hispanice*, în „Orizont”, nr. 3/ 2014, p. 22.

de a fi facilitat realizarea interacțiunilor vizate, cât și pe acela de a-l fi recomandat pe Eugen Dorcescu ca reprezentant al poeziei românești din proiect. Tot Domnia Sa publică, înaintea oricui literat din mediul hispanic, într-o revistă spaniolă¹⁰, un eseu despre marele poet român, stabilind astfel o direcție de valorificare a rezultatelor amintitului proiect cultural. În această lucrare, Ilinca Ilian îl plasează pe Eugen Dorcescu în continuarea unor poezii românești care au cultivat misticul (Tudor Arghezi, Ioan Alexandru), dar îl detașează de această, în privința modalității de a concepe teoria mistică: drept cale interioară (*camino interior*)¹¹ spre o uniune spirituală extatică. În viziunea eseistei, noutatea pe care o aduce poezia dorcesciană constă în cercetarea relevanței unor expresii oximoronice, în care contradicțiile sunt anihilate, pe granița dintre cunoașterea rațională și cea sensibilă. O asemenea poezie despre existență, comunicând iminenta revelației pentru ființa umană, aparține, în opinia eseistei, unei epoci „post-existențialiste”, dar încadrarea acesteia rămâne discutabilă.

Spre deosebire de receptorii așezați din România, care, în cea mai mare parte, îl consideră pe Eugen Dorcescu un poet religios, sau mistico-religios, raportabil la Tudor Arghezi și Ioan Alexandru (v. Virgil Nemoianu, Ilinca Ilian etc.) – fapt neagreat de poet, acesta respingând orice influență autohtonă asupra operei sale –¹², criticii spanioli îl abordează ca poet metafizic, modern, de talie europeană.

Asupra poeziei lui Eugen Dorcescu se pronunță binecunoscute personalități din literatura spaniolă actuală: Andrés Sánchez Robayna, Coriolano González Montañez, Jaime Siles, Amalia Iglesias Serna, Maria Cinta Montagut, Luis León Barreto, Jorje de Arco etc. Toate acestea recunosc, din perspective variate și sensibil diferite de cele ale criticilor români, valoarea liricii dorcesciene, apreciindu-l superlativ pe autor, cu sintagma nominală „el gran poeta rumano”. De fapt, descoperind esența poeziei sale și antrenându-se, cu vigilență, în demersuri comparative, exegeții spanioli reușesc să îl încadreze, foarte onorant, pe Eugen Dorcescu, din punct de vedere tipologic și axiologic, în istoria literară.

Critica spaniolă se concentrează numai pe un segment – e drept, reprezentativ – din poezia poetului român, având în vedere doar cele trei volume traduse în spaniolă: *Poemas del Viejo, el camino hacia tenerife* și *Las elegías de Bad Hofgastein*, cu precizie primul dintre acestea. Însă, structurându-și foarte convingător afirmațiile, întotdeauna argumentate și elocvent ilustrate, exegeții spanioli analizează textul poetic dorcescian mai penetrant și mai riguros decât cei români. Din constatările și interpretările lor, se înfiripă imaginea de ansamblu a unei poezii abisale, de o tulburătoare frumusețe, generată de convergența unor coordonate ale modernității: cum ar fi „metafizice, nu filozofice”¹³, acutul sentiment al dramei, jocul de oglinzi, tensiunea contrariilor, existența pe muchia dintre viață și moarte, puterea de seducție a ființei, misterul esenței, care transcede efemerul, și, nu în ultimul rând, limbajul poetic crud,

¹⁰ *Caminos de la mística*, în *La opinión de Tenerife. El vuelo de Ícaro, Tenerife*, 28 martie 2009.

¹¹ *Ibidem*.

¹² „Seré absolutamente sincero: he leído, y tengo un profundo respeto por muchos autores, a rumanos y a extranjeros, pero no me reconozco, en verdad, en ninguno. Y esto es así porque los individuos, humanos y artistas, son irremplazables. Cada uno de nosotros, poeta o no, es único. Por ejemplo, el francés es mi segunda lengua, después del rumano, y, del mismo modo, la literatura francesa es mi segunda literatura, después de la literatura rumana. Y el español me fascina. Es una lengua rítmica, sonora, solemne, espléndida, muy apropiada, tanto como el rumano, a mi alma lírica y litúrgica. Amo a Racine, a Flaubert, a Baudelaire, poco más o menos como amo a Dosoftei, a Eminescu, a Bacovia, a Arghezi. Amo, también, a Virgilio, a Dante, a Cervantes, a Lope de Vega, a Milton, a Hölderlin, a Keats, etc. Pero „el que acumula ciencia acumula dolor” (*Eclesiastés* 1, 18). Me reconozco sólo en los escritos de Séneca y, sobre todo, en los libros poéticos, proféticos y sabios de la *Biblia*”. (Coriolano González Montañez, *Entrevista...*)

¹³ „... metafizic, nu filozofic”, insistă Juan Ramón Jiménez – apud Andrés Sánchez Robayna, *art. cit.*

iradiant, „parcimonios în ce prive te retorică”¹⁴. Într-un mediu receptor precum cel hispanic, cu o tradiție „de aur” în literatură, poezia lui Eugen Dorcescu s-a impus rapid:

Dacă el camino hacia tenerife (Ediciones Idea, Santa Cruz de Tenerife, 2010) a însemnat descoperirea de către cititorul spaniol a unui autor de talia românului Eugen Dorcescu (Timișoara, 1942), *Poemas del Viejo* reprezintă confirmarea unei voci fundamentale în poezia contemporană¹⁵.

Trei remarcabili eseuri spaniole – Andrés Sánchez Robayna, Coriolano González Montañez și Jaime Siles – comentează, din perspective diferite, dar nu contradictorii, capodopera dorcesciană *Poemas del Viejo* („Poemele B-trânului”), relevându-i profunzimea de natură existențială, dramatismul mesajului liric și valoarea artistică. Tema fundamentală, senectutea, anunțată din titlu, se combină cu teme și motive afine, care amplifică universalul de discurs, până la nivelul exacerbat al emoției artistice, acolo unde trăsăturile se îmbină în viață și moarte devine manifest poetic.

De la observarea acestui fapt pornesc Andrés Sánchez Robayna, precizând că anume în diferențierea pe Dorcescu de marii poeți europeni care au scris despre senectute: *această dramatică realitate a unei ființe care, de fapt, nu trăiește, ci își asigură supraviețuirea în sine*.¹⁶

Personaj-simbol, posibil alter ego al Poetului, B-trânul este susceptibil de lecții multiple. El este o ființă tragică, „la capătul de neînțelegeri ale existenței”, unde încă se mai poate apărea, până la istovire, sau până la înșeninare, oricum, implacabil, lupta dintre materie și spirit. Personajul are noblețea de a-și asuma, cu sentimentul firesc al lui, episoadele unui conflict permanent – atât cu sinele, cât și cu lumea –, fiind mereu în armonie cu propria conștiință, cu propriul destin, dar și cu întregul univers. Eseistul remarca postura eului poetic, care se distanțează de personaj, în cursul narativului, atât cât să poată contempla, cu o obiectivitate relativă, totuși, traiectoria unei existențe de „sfârșit ietern frumos”:

Despre B-trân se vorbește întotdeauna la persoana a treia („B-trânul cunoaște exact...”, „B-trânul a observat...”, „B-trânul se încorporează...”), ceea ce, cum această distanțare permite vocii lirice să obiectiveze realitatea despre care grăiește, lumea acestei ființe și „tragice și nenorocite”, înscris între vâzduh și cenușă. Există, însă, de asemenea, frumusețe, o „frumusețe și sfârșit ietern”, a ființei conștiente de finitudinea ei și de solidaritatea și armonia cosmosului. Existența ei este teaptă sfârșitului, și se pregătește pentru a avea loc fluxul etern al cosmosului, pentru că ființa sa poate urca „treptele veșnic tinere ale eternității”¹⁷.

Proapehensiunea metafizică nu este, în viziunea lui Robayna, străină de fiorii misticii. Eugen Dorcescu sublimă, în acest sens, o tradiție autohtonă, care pornesc de la Eminescu și Arghezi și își sporește, neconținut, orizontul:

O adâncă scrutare a sensului transcendent ei – uneori inseparabil unită cu lecțiile misticii occidentale – îi dă mâna, în această poezie, cu o vigoasă utilizare metafizică („metafizică, nu filozofică”, insistă Juan Ramón Jiménez), al cărei centru sau axă este ființa în fața eternității. Marea tradiție a poeziei române, de la Mihai Eminescu până la Tudor Arghezi – o tradiție pe care în Spania, sau în limba spaniolă, o cunoaște, din nefericire, cu totul insuficient –, se vede asumată în fiecare vers al lui Dorcescu, sublimată în fiecare din

¹⁴ Coriolano González Montañez, *La poesía metafísica de Eugen Dorcescu*

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Andrés Sánchez Robayna, *art. cit.*

¹⁷ *Ibidem*.

*cuvintele sale, i se leagă cu unele dintre marile preocupări care, de la Mallarmé până la Luzi sau Bonnefoy, determină limbajul și lumea celei mai vii poezii europene a modernității*¹⁸.

Nu în ultimul rând, ci mai presus de orice altceva, Robayna avansează, în poeziile forte, o justă apreciere axiologică, fiind convins că adâncimea problematizării, opunea estetică, dovedită modernitate îndreptesc recunoașterea tereia lui Eugen Dorcescu „ca poet european”:

*Nu va fi inutil să se atragă atenția asupra lui Dorcescu ca poet european, în ciuda faptului că împrejurările sociale și culturale ale scrierii sale, pe durata prea multor ani, l-au izolat, în mare măsură, în limitele proprii limbii, și doar în vremea din urmă această operă a început să fie cunoscută în restul continentului. Fiindcă important este că în creația lui Dorcescu sunt puse unele din cheile cele mai adânci ale modernității poetice și, într-o manieră foarte specială, ceea ce Mario Luzi a numit „dialectica dintre existență și esență”, adică necesarul inter-schimb dintre experiența vitală înșurubată și fondul ontologic în care această existență se înscrie*¹⁹.

Atât datorită identificării exacte a arhiteimei creației dorcesciene – „ființa în fața eternității”, cât și raportul la poezii geniale, recunoaște pentru experiențele lor mistice și pentru căutările metafizice, cât și, mai cu seamă, grație punerii în discuție a calității lui Dorcescu de poet european, aflat în posesia cheilor modernității, articolul intitulat *Eugen Dorcescu între esență și existență* reprezintă o piatră fundamentală, cu utilizare, în exegeza dorcesciană²⁰.

Bătănușul „ca peisaj spiritual”, având o capacitate ieșită din comun de a participa la viața de a se retrage din spectacolul lumii, nedumerind și fascinând printr-un comportament atipic, rămâne mult vreme în memoria criticilor spanioli, determinându-i să revină la poezia lui Eugen Dorcescu.

Coriolano González Montañez²¹ adâncește lectura liricii dorcesciene în cheie metafizică. Acesta se concentrează asupra ineditului personajului, surprinzându-i paradoxul în situația, poate și din cauza unor accente agnostice, în afara dragostei și a urii:

*Într-un joc continuu de oglinzi și contrarii, iubirea și ura îi deschid Bătănușului calea spre meditație, el optând să scoalească o atare tensiune, întrucât, în ce-l privește, se situează dincolo de respectiva dihotomie. De aceea, afirmă: „și bătănușul nici nu se iubește, nici nu se urăște...”*²²

Montañez sesizează ingenioasă dezvoltare semiotică a personajului, prin intermediul simbolisticii unui foc salutar, eliberator și purificator, care, pe de o parte, pune capăt incertitudinilor și rătăcirilor printr-o lume imperfectă, pe de altă parte, deschide și răvnita cale spirituală spre înălțimile eternității:

Implicite referințe religioase ce apar în operele îl poartă pe Bătănuș în spații purificatoare, acolo unde focul îndeplinește un rol simbolic preponderent:

**a teaptă clipea când îi
va înmbrăși a mesagerul de
flăcări...**²³ [...]

*Eliberatoarea extincției (va fi flăcărătânăr, luminătânăr, izvorât din flăcăr) îl transferă pe celtor în propria esență...*²⁴

¹⁸ *Ibidem.*

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ Fapt demonstrat deja de distribuția eseului în presa literară românească, dar și de citarea sa în numeroase alte scrieri despre Eugen Dorcescu.

²¹ *La poesía metafísica de Eugen Dorcescu.*

²² *Ibidem.*

²³ *Ibidem.*

²⁴ *Ibidem.*

Dacă Robayna admira B trântul pentru puterea sa de a-i „supraviețui și ei”, Montañez observă că atracția fa de protagonist i-o inspiră modul cum acesta percepe esența existenței: ca pe o reiterare neîncetată a propriilor morți, înainte de trăsura oricărui viitor. De aceea, dintotdeauna și în fiecare clipă, B trântul se află în căutarea sufletului – singura sa, cu adevărat, necesară căutare:

... el a pierit, n-a trăit niciodată, ci a preexistat, într-o moarte continuă spre adevărata viață, cea care transcende această existență efemeră. De aceea, se simte viu, și așteaptă:

b trântul își caută, de ani și ani, sufletul...²⁵

O experiență existențială intens spiritualizată emoționează și convinge. Coriolano González Montañez nu pierde ocazia de a scoate în relief forma perlocuționară a *Poemelor B trântului*. El estimează că terea unei relații afective, active, între receptorul textului poetic și personaj, cei doi „cîl torind” împreună pe cărări abisale, într-o lucidă introspecție:

Eugen Dorcescu a fost calificat drept poet metafizic, versurile sale mustind, în plus, de nuanțe ascetice: individul uman ce se întreabă asupra vieții sale și care află ecou în cugetarea profundă, în scrutarea onestă a temerilor ancestrale. Autorul român găsește în spusul în seninătate, în acceptare, scriind o poezie sugestivă și iasă, ce tulbură spiritul și nu-l lasă indiferent pe cititor.

Eugen Dorcescu, poet imprescindibil și necesar, deschide, cu această carte, porțile introspecției. Trebuie doar să trecem dincolo de ele și să călătorim alături de B trânt.

Jaime Siles, în *Festivul funebru*²⁶, relevă subtilele sensuri ale unei poezii originale a senectutii, care redă sfârșitul unei conștiințe superioare. Din perspectiva sa, „festivul funebru” denumește „... o uniune a <<corpului, sufletului și cosmosului>> într-un imn, care ne face să luăm parte la viața <<cenu virtual >>”, consfințind moartea, condiția începerei unei noi călătorii, într-un univers de cenușă. Cu o intuiție formidabilă, criticul spaniol se arată frapat de tot ceea ce se construiește în jurul tulburătoarei imagini a „florilor de cenușă” (*Flores de ceniza*). Cenușa este un simbol cu puternice reverberații în poezia lui Dorcescu, într-un

... teritoriu în care subiectul real al „ororilor vieții” este într-un moment în care „nu-și găsește nici spațiul, nici timpul”, pentru că „își apare înaintea ochilor un peisaj inimaginabil de pustiu, dar, în același timp, neasemuit de frumos, „opera a incinerării universale”, peste care „noaptea coboară definitiv”²⁷.

Jaime Siles îl raportează pe poetul român la Vicente Aleixandre, celebrul deținător al Premiului Nobel pentru literatură, în virtutea splendorii personajului său longeviv, ale cărui gesturi sunt imprevizibile și bulversante:

... se elimină din lume, tergându-și urmele „atât înapoi, cât și înainte”²⁸.

Personajul este impenetrabil, dar scrută spațiul și timpul, sobru și impunător ca un sfînx:

Acesta dobândește o „înfrângere de sfînx”, înainte de a se întoarce „pe trântul său secret și la florile sale de cenușă”²⁹.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Festivul funebre*, în „ABC Cultural”, Madrid, 24.03.2012.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

Indiferent de unghiul de lectur , criticii spanioli, stârni i de consisten a spiritual i simbolic a personajului – alter-ego, ajung, prin prisma acestuia, la în elesurile i interoga iile profunde ale liricii dorcesciene, i certific , prin expertiza lor, valoarea unei poezii existen iale, cu teme iuri i perspective spirituale salvatoare.

Elegiile de la Badhofgastein beneficiaz , de asemenea, de abord ri serioase i elogioase. Traduc torul acestora, poetul Coriolano González Montañez urm re te, poem cu poem, vers cu vers, modul cum Eugen Dorcescu universalizeaz durerea, imprimându-i sonoriti i t ceri recognoscibile³⁰. Poetul trece de la iminen a mor ii, din *Poemele B trânului*, la realitatea ei, în *Elegiile de la Badhofgastein*. Confruntat cu trecerea în eternitate a iubitei mame, eul liric contempl cavelele suflute ti provocate de inevitabil, de efemer, i îi comunic lectorului spasmele sale luntrice.

*Versurile arat c vorbitorul transmite o tr ire autentic . De aceea, au impact. Nimeni nu se poate sustrage durerii de a pierde o fiin iubit – mama – care, dintr-o fiin individual , devine o fiin universal*³¹.

Eseistul insist asupra meritelor formale ale acestor elegii, al c ror limbaj este de o rarism puritate i expresivitate, în condi iile în care sinceritatea tr irii se exprim spontan, simplu i direct, f r niciun artificiu perturbant.

*Eliberat de ornamente, într-o limb f r prea multe conota ii, ni se ofer o poezie pur , simpl . [...] În procesul de epurare [de ornamente], în c l toria spre r d cinile sufletului i ale literaturii, opera poetului se hr ne te din limbajul pur, din for a de sugestie a cuvintelor, folosite în sine i pentru sine, f r podoabe care s le prejudicieze propriul mesaj*³².

Vorbind despre cutremurul experien ei mor ii, elegiile con in acelea i nelini ti, acelea i interoga ii asupra ra iunii de a fi, aceea i acceptare a finitudinii (nu i capitularea în fa a ei!), care se reg sesc aici, dup ce au fost enun ate în volumele anterioare, traduse în limba lui Cervantes. Versul „Absen a e-o prezen negativ ”, considerat emblematic de c tre Coriolano González Montañez, comprim filozofia elegiilor, dar i spiritul întregii opere dorcesciene, sugerându-i interpretului spaniol o memorabil predic ie:

*Acesta este motivul pentru care poezia lui Eugen Dorcescu va fi mereu prezent*³³.

M. Cinta Montagut se refer în termeni similari la *Elegiile de la Badhofgastein*.³⁴ Eseista remarc sensibilitatea unei poezii existen iale, manifestat în complexitatea c ut rii, în durere, a sensurilor profunde ale existen ei:

*Nu e u or s întâlne ti în poezia contemporan combina ia dintre profunzimea gândului, c utarea senin a sensului existen ei i emo ia sincer , exprimate într-un limbaj clar, direct i extraordinar de nuan at. Poezia lui Eugen Dorcescu, în cartea sa **Las elegías de BadHofgastein**, con ine toate aceste elemente, care o convertesc într-o poezie adev rat , dat fiind c în ea pulseaz o autenticitate i o voce, care, din cea mai adânc intimitate, sunt capabile s ne vorbeasc despre inevitabila pierdere i despre mu c tura durerii, f r a c dea vreodat în lacrimi i în sensiblerie*³⁵.

³⁰ Coriolano González Montañez, *Encuentros con Eugen Dorcescu*, în „Tacoronte” (Tenerife), febrero 2013.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ M. Cinta Montagut, *La sencillez de la emoción*, în *El Perseguidor. El vuelo de Ícaro*, Tenerife, 17.11. 2013.

³⁵ *Ibidem*.

Domnia Sa este impresionat de pendularea între prezent și trecut, între trecutul lucid și realitatea care îl fascina și îl amintea:

Toamna de-acum trimite la alte toamne, când mama trăia și se plimba alături de poet, murmurând versuri din Eminescu. Poemele sunt pline de timp, ieri și azi, un azi devenit fără vreme ce se scurge printre degete. Mama este timp, trece pu în căte pu în, fiindcă, a a cum ni se spune, „El padre murió en una/única fecha./ La madre muere/ cada día”. („Tatăl a murit o/ singur dat./ Mama moare în/ fiecare zi”).

Finalmente, autoarea recenziilor admiră stilul artistic, în special modul de exprimare a unor adevăruri ascunse, într-un limbaj poetic specific, caracterizat de simplitate, însoțit de referențialitate în universuri în care cititorul este inițiat de o voce lirică persuasivă:

Poezia directă, sigură, în unele momente cvasi-axiomatică ne deslușește un adevăr profund, al cărui exactitate o putem împărtăși cu toții: „Yo no ceso de/ estar vivo./ La madre no cesa/ de morir”. („Eu nu-ncetez a/ fi viu./ Mama nu-ncetează/ să moară”).

Recunoașterea valorii operei lui Eugen Dorcescu și constantul interes pentru aceasta în lumea hispanică ne îndeamnă să prevedem continuarea, cu importante beneficii reciproce, acestei fructuoase colaborări dintre poetul român și literarii spanioli – cooperarea fiind bazată pe respect și preuire pentru profesionalismul și calitatea umană dovedite de ambele părți.

Obiectivi în analiza liricii dorcesciene, acești excelenți cunoscători de literatură, cu un elevat discurs metatextual, descoperă și primesc cu entuziasm, în lumea lor, „un grand poeta romano”. Mai mult decât atât, nu consideră „inutil” să pună în discuție – și să pledeze pentru – statutul de poet european al lui Eugen Dorcescu.

Receptarea marelui poet român în spațiul hispanic – în variatele forme în care s-a manifestat – trebuie cunoscută, analizată și valorificată atent, într-o obligatorie reevaluare a locului lui Eugen Dorcescu în literatura română.

Referințe bibliografice

- Borchin, Mirela-Ioana, *Eugen Dorcescu sau vocația vectorială a Nirvanei*, în *Nirvana. Cea mai frumoasă poezie*, Timișoara, Ed. Eurostampa, 2015, p. 459-608.
- Idem, *Eugen Dorcescu în spațiul hispanic*, în „Confluente literare”, An VI, 02. 02. 2016.
- Dorcescu, Eugen, *Tàpies: presencia, ausencia y vacuidad*, [Exposición Antoni Tàpies. Fundación Canaria Cristino de Vera, Espacio Cultural Caja Canarias, La Laguna, Tenerife, hasta el 7 de julio de 2012], în *La Provincia*, Las Palmas de Gran Canaria, 26.04. 2012, p. 45.
- Idem, *La desilusión metafísica*, în „Confluente literare”, An VI, 01.02. 2016.
- Iliian, Ilinca, *Camino de la mística*, în *La opinión de Tenerife. El vuelo de Ícaro*, Tenerife, 28.03.2009.
- Idem, *Eugen Dorcescu în spațiul poeziei hispanice*, Orizont, 3, 2014, p. 22.
- Montagut, M. Cinta, *La sencillez de la emoción, El Perseguidor. El vuelo de Ícaro*, Tenerife, 17.11. 2013.
- Montañez, Coriolano González, *Encuentros con Eugen Dorcescu*, în „Tacoronte” (Tenerife), febrero 2013.
- Idem, *La poesía metafísica de Eugen Dorcescu, El Perseguidor. El vuelo de Ícaro*, Tenerife, CLXXV, 28.03.2012, p. 7.
- Idem, *Entrevista: ‘Mi poesía puede ser calificada, eventualmente, como mística’*, *La Opinión.es*, Santa Cruz de Tenerife, 30.03.2009.
- Robayna, Andrés Sánchez, *Eugen Dorcescu entre la esencia y la existencia*, Tegueste, Tenerife, 15 de noviembre de 2011; *Analecta Literaria*, Buenos Aires, 2012.
- Siles, Jaime, *Festín fúnebre*, în „ABC Cultural”, Madrid, 24.03.2012.